

● Det är mandag den 25 maj och rapport har juvt inkommit till CEFYL:s operationsrum att F16 skrotat en J5A norr om Gotland. Aktiviteten utgörs och när till max. Trafikledningen gör varna. Meddelanden går ut och in. Uppgifter kallas och vidarebefordras. Spårningen drivas. En hjälp-hkp larmas. Karmaneringar görs. Men jagvbelet blir förgäves. Liv står denna gång inte i någons makt att rädda. ◊ Frv: Le trafikledare Nalle Anders, fru Inger Waastein samt Le trafikledarna Rune Wennberg och Martin Stooq.

★ ★ Ett flygplan saknas, ett fartyg är i svår sjönöd, människor behöver omedelbar assistans – ett jobb för CEFYL. ★ Den centrala flygtrafikledningen kopplas in för ledning av räddningsuppdrag, hjärntrusten på flygstabens trafikavdelning startar operation "Salvation". ★ En närmare studie av CEFYL:s arbete intresserar därför alla. ★ ★ ★

Flygräddningens hjärna

CEFYL

Grundläggande författningar för luftfart inom Sverige utgörs av luftfartslag och luftfartskungörelsen. På grundval av dessa och ICAO:s* standardbestämmelser och rekommendationer har trafikregler för civil och militär luftfart utarbetats.

De militära och civila trafikreglerna överensstämmer med få undantag. Även tillämpningsföreskrifterna för militär och civil flygtrafikledning är i de delar som har

gemensamma intressen lika. Den militära flygverksamhetens karaktär ställer dock särskilda fordringar på trafikledning, vilket medfört att speciella detaljföreskrifter har utfärdats för militär flygning. Den militära flygtrafikledningen är därför organiserad mht både de internationella reglerna och de speciella militära kraven.

Ledningens uppgifter

Flygtrafikledningen skall:

- a) genom flygkontrolltjänst främja en välordnad flygtrafik, som förebygger kollisioner mellan flygplan inbördes och mellan flygplan och hinder på fältområdet
- b) genom flyginformationstjänst lämna upplysningar av betydelse för flygsäkerheten
- c) genom alarmeringstjänst larma räddningsorgan och ta initiativ till efterforsknings- och räddningsåtgärder efter flygplan
- d) tillgodose stridsledningens behov av vissa data angående aktu-

ell och avsedd flygverksamhet. (Gäller militär flygverksamhet).

Dess organisation

- Flygtrafikledning utövas av:
- a) central flygtrafikledning (Cefyl)
 - b) regional kontroll (REC)
 - c) terminal kontroll (TMC)
 - d) inflygningskontroll (APC)
 - e) flygplatskontroll (ADC)

Flygtrafikledningens organisation måste grunda sig på de flygoperativa kraven på markorganisationen och vara anpassad till den flygtekniska utvecklingen i övrigt. ▶

* Begreppsförklaringar: ▶ ▶ ▶ ▶ ▶

ICAO = International Civil Aviation Organisation
 CEFYL = Centrala flygtrafikledningen
 AIP = Aeronautical Information Publication
 FIR = Flight Information Region
 RCC = Rescue Coordination Centre

RSC = Rescue Sub-Centre
 TI = Trafikledare
 Hkp = Helikopter
 Fpl = Flygplan
 CFV = Chefen för flygvapnet
 FS = Flygstaben
 Kn = Kapten
 Fj = Fanjunkare

Foto: owe gellermark

● Samverkan med polisen sker kontinuerligt både till lands- sjöss och i luften.

Samtidigt som flygtrafikledningen i allt större utsträckning samverkar med föraren i flygplanet för att underlätta en flygnings genomförande, skall detta alltid ske med beaktande av att tillgodose flygsäkerheten.

Räddningsuppgifter

Flygräddningstjänsten skall efterforska och lokalisera saknat flygplan samt vid flyghaveri undsätta nödställda och begränsa de materiella skadornas omfattning.

Flygräddningstjänsten skall dessutom vid behov biträda sjöräddningstjänsten vid efterforskning av saknat eller nödställt fartyg och vid undsättning av nödställd personal.

Jml 1 § kap 11 i Luftfartslagen av den 6/6 1957 meddelas föreskrif-

ter för flygräddningstjänsten av Konungen.

◆ ◆ Det organisatoriska ansvaret för flygräddningstjänsten för civil luftfart och civila flygplatser med regelbunden flygtrafik åvilar luftfartsverket. Motsvarande ansvar för krigsmakten åvilar CFV.

CFV och Kgl Luftfartsstyrelsen har i mars 1955 träffat överenskomst om bl a:

- att flygvapnets centrala flygsäkerhetsledning (numera "Centrala flygtrafikledningen"), Cefyl, skall fungera som räddningscentral även för den civila luftfarten,
- att Cefyl ständigt skall vara i funktion,
- att flygräddningstjänsten i princip skall vara organiserad en-

ligt de standardbestämmelser som innefattas i annex 12 till konventionen angående internationell, civil luftfart.

De svenska flyginformationsregionerna (FIR) utgör tillsammans ett flygräddningsområde, inom vilket flygräddningstjänst utövas. Flygräddningstjänsten kan dock vid behov utsträckas utanför detta flygräddningsområde.

Räddningscentral (RCC) för all flygverksamhet inom flygräddningsområdet är Cefyl. Undercentraler till räddningscentralen är militära och civila flygtrafikledningsorgan, som är beredda att på order fungera som tillfälliga räddningscentraler (RSC).

Inom flygräddningsområdet är räddningstjänsten uppdelad i områdesräddningstjänst som organiseras och leds av Cefyl samt basräddningstjänst (Civilt flygplatsräddningstjänst), som leds av vederbörande flygplatskontrollorgan och som har till uppgift att rädda personal vid flyghaveri som inträffar på flygplats eller i dess närhet.

Vad är igör Cefyl?

Cefyl ingår organisatoriskt i flygstabens trafikavdelning (FS/Trf) och består av chef + 4 stabstrafikledare. Cefyl är ett operativt, hela dygnet tjänstgörande organ, som skall leda flygräddningstjänsten för all flygverksamhet inom svenskt flygräddningsområde, utöva viss flygkontroll- och flyginformations-tjänst, vara rapportmottagningscen-

tral vid flyghaverier, störande flygningar, gränskränkningar m.m. Dessutom skall Cefyl svara för vissa andra åtgärder vilka icke berörs här. Utöver ovanstående tillkommer stabsarbete.

Cefyl är hela dygnet bemannad med en flygtrafikledare. Tjänstgöringspasset omfattar 24 tim + 1 tim för överlämning. Under ordinarie flygövningstid tjänstgör ytterligare en trafikledare.

◆ ◆ I den del av Cefyl:s verksamhet som berör flygräddningstjänsten åligger det vakthavande flygtrafikledare att:

- a) beordra skärpt beredskap (ev ombaseringar) för räddningshelikoptrar och/eller flygplan mht övningar över hav etc samt då så bedöms erforderligt för sjöfarten
- b) följa upp tillgången på räddningshelikoptrar och flygplan
- c) bedöma och fatta beslut om åtgärder och insatser i samband med räddningsföretag vid efterforskning, undsättning och räddning av ombordvarande på saknade, nödställda eller havererade militära och civila flygplan och helikoptrar
- d) bedöma och fatta beslut om åtgärder och insatser med helikoptrar/flygplan vid efterforskning, undsättning och räddning av ombordvarande på saknade, nödställda eller havererade fartyg och båtar
- e) utföra erforderliga avdriftsberäkningar mht vindförhållanden och havsströmdar samt beräkna spaningsområde.

Exempel på autentiska räddningsuppdrag

(Avskrift av logg)

31.10.66	Från tl F18. Fallskärms-		Quast" har gått på grund
09.46	hopp flygplan J 35 12 km		20' E Grundkallen. Tar in
	S Mälsten. Rotetvåan sett		kraftigt med vatten. Anhå-
	uthoppet men ingen fall-		ller om omedelbar hjälp
	skärm. Nödsändare? Ja!		för räddning av besätt-
	Tl F18 beordrad leta. Hkp		ningen, ca 7 man.
	från Berga genom tl F18.	18.50	Informerat och begärt vä-
09.47	HKP 4 (H 99) baserad på		der från MVC. OK. Flyg-
	F11 är i luften mellan F11		bart. Molnhöjd 300 m. Sikt
	och F8 informeras och be-		20 km.
	ordras till platsen för ut-	18.52	F8 HKP 4 (förare lj Arbin)
	hoppet. Kontakter F18. För-		informerad samt beordrad
	aren har nödsändare.	18.54	att rädda besättningen.
09.51	Från Berga - en hkp har		Ringt UD för diplomatiskt
	startat, ytterligare en hkp		tillstånd för överflygning
	startar strax. Helikoptrar-		av finkst territorium. Inget
	na skall kontakta F18 som		svar...
	samordnar och leder.	18.55	Ringt Arlanda och infor-
10.00	Från H 99. Oljeflack 185°		merat om uppdraget samt
	12 km från Mälsten.		begärt att Arlanda via di-
10.03	Från H 99 livbåten upp-		rekttelefon till Helsing-
	läckt.		fors skall utverka diplo-
10.05	Marinens hkp har Diana-		matskt tillstånd.
	kontakt.	19.05	Från Stockholms Radio.
10.09	Marinens hkp Y 01 rappor-		Den exakta positionen:
	tererar att H 99 vinschat		Märgrunden, norra pric-
	upp föraren.	19.07	ken, NE Sältskär.
10.11	Från H 99. Föraren bär-		Ringt och meddelat hkp-
	gad. OK.		besättningen den exakta
10.22	H 99 har landat F18.		positionen.
10.22	Y 01 meddelar Decca-lä-	19.12	Från Arlanda. Diploma-
	get på oljeflack mellan		tiskt tillstånd OK. Radio-
	Viksten-Landsort.		kontakt Mariehamn på fre-
10.57	Marinens hkp Y 06 har		kvens 118,7, 119,7, 121,5.
	bojmarkerat flygplanets	19.15	Bromma informeras om
	nedslagsplats.		uppdraget och hkp:s be-
11.06	Rapport från föraren på		räknade start.
	H 99 (lj Wickman) efter	19.17	Hkp H 91 startar från F8.
	uppdrag. Föraren på J 35	19.20	Order på kanal E (Cefyl
	hade drojt med att starta		radio) till H 91 att kontakta
	nödsändaren. När denna		Mariehamn Tower på 118,7,
	startades kom den in per-		119,7 el 121,5.
	tekt.	19.22	Begärt att Bromma skall
			meddela H 91 för start till
			Mariehamn.
		19.25	Ringt Stockholms Radio.
			Ta reda på exakt antal
			ombordvarande.
29.12.67	Från Stockholms Radio.		
18.47	Ett tyskt fartyg "Heinrich		

CEFYL:

- flygkontroll
- flyginformation
- alarmeringstjänst
- stridsledningsdata

19.27 FS/Press informerad.
19.35 Från Stockholms Radio. Ingen radioförbindelse med fartyget.
19.59 TV-aktuellt informerad.
20.09 Från Stockholms Radio. Helikoptern befinner sig över fartyget.
20.27 Från Mariehamn via Arlanda. Alla ombordvarande 8 man räddade av H 91. Inga personskador.
20.47 FS/Press informerad.
20.49 TV-aktuellt informerad.
20.58 H 91 beräknas landa Bromma kl 21.25.
21.12 Västtyska ambassaden informerad via Bromma.
21.19 H 91 landar på Bromma.
21.39 Fj Arbin ringer efter uppdrag. Svår räddning i snö-tjocka. Endast bryggan på fartyget låg över vatten. Sjöarna slog över fartyget. Ingen chans att få i någon livbåt.

12.1.68 Från Tingstäde Radio. Ett tyskt fartyg "Mercur" med läge 20' NW Stenkyrkehuk är svårt nedsat och har slagsida. Behöver omedelbar hjälp för räddning av besättningen, 7 man.

08.14 F8:s HKP 4 baserad på F11 (förare kn Frisk) informerad och beordrad rädda de ombordvarande. Pga dåligt flygväder med snöbyar skall besättningen ha noggrann väderbriefing före start. Radioförbindelse skall upprätthållas med Tingstäde på frekvens 121,5 och med Visby på kanal E.

08.18 Ringt tl Visby och informerat. Passning kanal E.
08.21 FS/Press informerad.
08.58 Ringt Tingstäde Radio. Hkp:n på plats, men ser ej fartyget. Försöker ordna pejlingar samt begär att fartyget sänder nödraketer.
09.02 Ringt Stockholm Radio. Försöker ordna med pejlingar av "Mercur". FRA inkopplas för pejlingshjälp.
09.25 Ringt tl Visby. Hkp:n har besvärligt att hitta fartyget. Organiserat pejling. Tingstäde Radio har ingen pejl. Svag pejling visar att fartyget ligger mer NW Stenkyrkehuk. Hkp:n informerad.
09.25 Från tl Visby. Fått en bäring 302° 15' från Visby. Hkp:n informeras.
09.37 Ringt tl och informerat. Sätter in ett fpl med spaningsradar för lokalisering. Radiokonakt med Visby på kanal E.
09.41 Ringt tl Visby och informerat om flygplan med spaningsradar. Radioförbindelse Visby kanal E. TL Visby separerar fpl och hkp.
10.15 Ringt Tingstäde för information. Fartygets läge genom pejlingar 5804 N 1805 E. Hkp:n informerad.
10.19 Ringt tl Visby. Hkp:n fått läget 5804 N 1805 E fastställt genom pejlingar. En hkp med besättning i beredskap på F8. Frågar kn Frisk om han behöver avlösning. Frisks svar: Nej.

Den 12 januari 1968 nedisas det lyska fartyget "Mercur" ute i Östersjön och får farlig slagsida. En HXP 4 med kn Frisk vid spakarna får söka länge i det miserabla vädret innan den utelämnade besättningen kan undsättas. Räddningen blir dramatisk då fartygets master gång på gång håller på att spetsa hkp:n i den rullande sjön. En spanings-32:a (K 39) transiterar hkp:n och tar bilder av det hogdramatiska äventyret.

Foto: Hans Andersson

Ett fartyg står
hårt på grund,
brottsjörarna
vräker in,
livbåtarna kan ej
tas i bruk,
besättningen
verkar
tillspillogiven
...DÅ...

10.40 Från tl Visby. Pejlingarna stämmer inte. Hkp:n har startat ytspaning. En S 32:a (K 39) beräknar starta från F11 kl 10.45.
10.50 Från tl F11. K 39 startar för spaning.
08.30 Hkp startar från F11.
11.00 Från Tingstäde Radio. Hkp:n har hittat "Mercur" position 5812,8 N 1753,5 E. K 39 ligger över som transiterings-fpl.
11.15 Från tl Visby. Hkp:n har bärgat 5 man. 2 man kvarstannat ombord.
11.23 Från tl Visby. K 39 återvänder till F11. Helikoptern går till Visby med 5 man. 2 man kvarstannat ombord till räddningskryssare och bogserbåt anländer ca kl 13.00.
11.30 FS/Press informerad.
11.30 Helikoptern på Berga avbeställd.
11.30 Helikoptern på F8 avbeställd.
11.35 K 39 landning F11.
11.44 Räddningshelikoptern landat Visby.

23.9.69 Från Svea kontroll. Kollision mellan två J 35:or över Nämndö.
13.36 F8:s HKP 4 informeras och beordras starta mot Nämndö.
13.36 Bergas hkp informeras och beordras starta mot Nämndö.
13.38 F8:s hkp har startat.
13.39 Svea kontroll leder J 35:orna (R 38) mot F1 och R 56 mot F1.
13.42 Två hkp har startat från Berga.
13.45 R 56 landar på F18 utan radom (nos).
13.45 F8:s hkp följer efter R 28 mot F1.
13.50 Bergas hkp återvänder till Berga.
14.02 R 38 landar på F1.
14.03 F8:s hkp fortsätter till F1 för hämtning av föraren på R 38 fvb till F18.

Under tiden 1/1 1968–31/12 1969 har Cefyl beordrat och lett 127 räddningsaktioner där helikoptrar och flygplan deltagit i räddningsaktionen samt 30 efterforskningsaktioner där efterforskning skett på annat sätt. 40 av dessa räddningsaktioner har omfattat efterforskning, undsättning och räddning av ombordvarande på flygplan. Vid 26 av dessa räddningsuppdrag har 27 ombordvarande på flygplan återfunnits överlevande och 4 räddats av i räddningsaktionen ingående enheter. 14 flygplan som rapporterats saknade har lokaliserats på annat sätt. Vid 80 räddningsaktioner till sjöss där helikoptrar deltagit i efterforsknings- och räddningsuppdraget har 63 människor räddats från svårt nedisade eller grundställda fartyg genom vinschning ombord på helikoptrarna. I ett stort antal fall har saknade fartyg och båtar lokaliserats och räddning av ombordvarande skett med i sjöräddningstjänsten ingående fartyg och båtar. – Ett stort antal ombordvarande på flygplan och båtar har också påträffats omkomna.